

Sağlık, Eczacılık ve Sosyal Refah Devleti

Ecz.Mehmet DOMAÇ*

Şanlıurfa Eczacı Odamız, Pharmagap dergimiz için yazı istediğinde çok memnun oldum. Eczacıların eczacılık mesleğini ileri götürmek için en temel ihtiyaçlarından bir tanesi eğitimin sürekliliğini sağlamak. Aynı zamanda bilgi ve iletişim toplumunda yaşamın gereği olarak tüm iletişim kanallarını etkili bir biçimde kullanmak gerekiyor.

Odalarımızın çıkardığı dergiler, hem eğitime hem de iletişim alanında önemli bir işlev üstleniyor. Pharmagap'ın bu işlevi yerine getirmekte nice üç yıllara ulaşmasını diliyorum.

Çağdaş devlet idealine ulaşmak, etkili sosyal refah toplumu hedefi etrafında örgütlenmeyi gerektirir. Bu amaca ulaşmak sivil toplumun dinamizmi ve yaratıcı enerjisi ile olanaklıdır. Çağdaş devlette, hukukun üstünlüğü-

nün sağlam temellere dayanması, adalet bilincinin ve demokrasi kültürünün varlığı hayati önem taşımaktadır. Söz konusu bir bilinç ve kültürün gelişmesinin en önemli yolu bilgi ve iletişim çağının olanaklarından yararlanarak donanımlı yurttaşlar yetiştirecek bir eğitim sistemi kurmaktan geçer. Çağdaş devlet, evrensel ölçülerde sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik olanaklarını en geniş ve yaygın biçimde, farklılık gözetmeden yurttaşlarına sunmak zorundadır.

Sağlık Hizmeti Devletin Asli Görevidir!

Cumhuriyet tarihi boyunca genel bütçeden sağlığa en fazla yüzde 3.6 oranında pay ayrılmıştır. Genel olarak Gayrisafi Milli Hasıla'dan sağlığa ayrı-

lan pay ise yüzde 5'i geçmemiştir. Ekonomik kriz zamanlarında da sağlığa ve sosyal güvenliğe ayrılan pay düşürülmektedir. Son yıllarda IMF'yle yapılan anlaşmalardaki tasarruf önlemleri de ilaçla ilgilidir. SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı gibi kurumların ciddi bir biçimde devlet desteğine ihtiyacı olduğu açıktır. Bu destek sağlanmazsa, sosyal güvenlik kurumlarımız hizmeti sürdüremez hale gelecektir. Kamu sigorta kurumlarını desteklemek, halk sağlığının korunmasında üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmek, ilacı her birey için ulaşılabilir kılmak, bir başka deyişle, insanın insandan sorum-

lu olduğu bir dünya yaratmak için, dayanışma duygusunu harekete geçirmek zorundayız.

Eczacılık Mesleği ve Devletin Örgütlenmesi

Eczacılık mesleğinin sorunlarının çözülmesi ve bu alanda yeni açılımlar sağlanması devletin örgütlenme biçimiyle doğrudan bağlantılıdır.

Ülkemiz dünyada ilaç üretebilen 36 ülkeden bir tanesidir. Bunu çok önemli buluyoruz. İlaç sağlıklı yaşamın sağlanması için vazgeçilmez bir üründür. Herkesin ilaca ulaşmasını sağlayabilmenin yolu tekeli piyasaların oluşmasını engellemekten geçer. Bugün ilaç sektöründe oligopol bir yapı söz konusudur. 10-12 kalem ilaçta tam bir tekeli yapı görüntüsü vardır. Dünyada ise, en büyük 10 ilaç fir-

ması pazarın yüzde 35'ine, ilk 7 firma ise bu payın yüzde 57'sine 100 firma ise yüzde 85'ine hakim durumdadır. Türkiye'de benzer bir biçimde, en büyük on ilaç firması ilacın yüzde 55'ini, 17 firma yüzde 76'sını ve 20 firma yüzde 85'ini satmaktadır. Doğrusu böyle bir pazarda, siyasi iradenin gücü büyük ölçüde zayıflamakta, üreticilerin istemleri öncelikli hale gelmektedir. Üretici istemleri ise, hastanın ilaç bulmasını zorlaştıracak bir işlev görmeye yatkındır. Bu nedenle, yerli ilaç sanayimize sahip çıkmak zorundayız. Yerli ilaç sanayini uluslararası ölçüde rekabet gücüne sahip, toplumun yaşam kalitesini artırıcı, ülke ihtiyacının büyük kısmını karşılayan, ihracatını artırmış bir sanayi haline getirmede devlet kendisine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir.

Oysa yıllardır mücadele etmemize rağmen, Dünya Ticaret Anlaşması'nın imzalanması, Avrupa Birliği üyeliği gerçekleşmeden Gümrük Birliği'ne girilmesi, ilaçta patentin kabulü ve döviz kurlarının artışı gibi nedenlerle, ülkemizde ithal ilacın payı gün geçtikçe artmıştır. Üretim azalıp ithalatın artması, hemen her ülke için önlem alınması gereken ciddi bir sorunun ortaya çıktığının göstergesidir. Hemen hiçbir katma değer oluşturmadan yalnız pazarlama şirketi gibi davranan yabancı sermaye için ülkemiz zengin ve geniş bir pazar konumundadır. Bu durum, Türkiye'de ilaç ve hammadde üretimi yapılmasının zorlaşması sonucunu doğurmakta, ilacın bulunması ve alınmasını tehlikeye atmaktadır. Onun için, ülkemizde üretilen ve tedavi değeri olmayan ilaçların ithaline izin vermemeli, yerli ilaçlara sahip çıkmalı ve promosyondan arındırılmış bir ilaç sistemi kuralmalıyız.

Diğer yandan, Türkiye ilaçta en fazla KDV alan sayılı ülkeden biridir. Birçok Avrupa ülkesinde ilaca KDV uygulanmamaktadır. Uygulayan ülkelerde ise bu verginin ortalaması yüzde 6.6'dır. Pek çok tüketim malında KDV düşürülmüş olmasına karşın, ilaçta KDV'nin ortadan kaldırılmaması, toplum sağlığını tehdit etmektedir.

Bugün ilaç sektöründe hasta-odaklı bir yaklaşım izlemek istiyorsak en büyük sorunumuz ilaç fiyatlarının denetlenmesi ve fiyat üzerindeki dolaylı

Bu durum, Türkiye'de ilaç ve hammadde üretimi yapılmasının zorlaşması sonucunu doğurmakta, ilacın bulunması ve alınmasını tehlikeye atmaktadır. Onun için, ülkemizde üretilen ve tedavi değeri olmayan ilaçların ithaline izin vermemeli, yerli ilaçlara sahip çıkmalı ve promosyondan arındırılmış bir ilaç sistemi kuralmalıyız.

baskıların kaldırılması olmalıdır. Bir yandan referans fiyatlandırma gibi, fiyat denetimi sistemleri tartışılmaya başlanırken, diğer yandan fiyat üzerinde baskı oluşturan patent ve veri konuma gibi olgular karşısında jenerik ilaç üretimini özendirmek gibi önlemler alınmalıdır. Jenerik üretimini özendirmek için alınacak en temel önlemlerden biri veri korumanın patent süresi içinde beş yıla sınırlandırılması olacaktır.

Sosyal Devlet Yaşamsal Bir İhtiyaçtır!

Sosyal devlet, toplumun sağlığı, eğitimi, sosyal güvenliği, kısacası sunduğu kamusal hizmetlere verdiği önem ölçüsünde varlığını südürebilir. Gayri Safi Milli Hasıla'dan sağlık hizmetlerine ayrılan payın azaltılması, birinci basamak sağlık hizmetlerine gereken önemin verilmemesi, sağlık çalışanlarının yaşam koşullarının giderek kötüleşmesi gibi süreçler, sağlık hizmetlerini, niteliksiz, eşitsiz ve ulaşılamaz hale getirmiştir. Bu olumsuz tablodan sağlık ve ilaç hizmeti sunan eczacılar da hem bir vatandaş hem de bir sağlık çalışanı olarak önemli ölçüde etkilenmekte, eczacıların finans yapılarını bozmakta, hizmetin yeniden üretilmesini olanaksızlaştırırken, eczacılar arasında haksız rekabet oluşmasına neden olmaktadır. En önemlisi de halkın sosyal güvenlik kurumlarına olan inancı sarsılmaktadır. Çağdaş devlet, dünya ile birlikte soluk alıp vermelidir. Ancak böyle bir devlet insanlığın yarattığı ortak uygarlığa katkıda bulunabilir. Bunun için devlet, toplumun demokratik enerjisini açığa çıkaracak bir kurumlar ve kurallar dizgesi yaratmalı, en başta kendisi olmak üzere, tüm aktörlerin buna uygun davranmasını sağlamalıdır.

***) Türk Eczacılar Birliği Başkanı**